

Eyes Wide Shut

În numărul 3-4/2011, revista „Astra” *literară* vă propune un exercițiu de reflecție puțin mai neobișnuit: într-o dimineață kafkiană vă treziți și, din nu-se-știe-ce motiv, realizați că peste noapte v-ați pierdut vederea. Aceasta fiind una dintre cele mai mari temeri ale unui scriitor, dar mai ales ale unui cititor, aș dori să ne spuneți cum ați proceda până, să spunem, ați învățat braille:

Ați ruga o persoană apropiată să vă citească? Dacă da, ce anume? Noutăți, cărți pe care n-ați apucat să le citiți sau cărțile dumneavoastră de suflet? Dacă nu, v-ați rezuma la *audiobook*-uri sau ați renunța temporar la literatură?

Mai mult decât atât, v-ați dori să scrieți în continuare?

(anchetă realizată de **Bogdan Coșa**)

Florin Iaru:

Pentru că l-am citit pe Kafka (îmi aduc aminte și acum, cu înfiorare, de mărunțelul putrezit în carnea cu multe picioare a lui Gregor Samsa), dacă m-aș mai trezi, surpriza n-ar fi prea mare. Mă aștept la ce e mai nasol de la ziua de mâine. De aceea, știu exact cum aș reacționa: aș izbucni în plîns. Apoi, pentru că așa mi-e firea, aș încerca să reduc pagubele colaterale. Aș încerca să nu tulbur multă lume, compasiunea fiind cea mai nesuferită acțiune umană.

Așa cum au făcut Petre Stoica și Mircea Ivănescu, aș angaja un cititor cu ora. Abilitatea pe care am dobîndit-o, de a reacționa foarte repede la paginile proaste, m-ar scuti de multe lecturi nesărate. Ceea ce m-ar scoate din sărite ar fi ritmul prea lent al cititului cu voce tare față de cel cu voce interioară. *Audiobook*-urile să nu le văd! În ele e mai importantă vocea decît textul. De altfel, cam așa sînt prezentate: Marele XY citește din micul yz.

Nu aș mai citi cărțile cunoscute. Le știu pe dinafară. Aș nedreptăți scriitorii care caută cu disperare un cititor. Mi-aș dori ca starea de cecitate să nu se prelungească peste limitele îngăduite. Așa că experiența mea de nevăzător ar fi foarte scurtă. Și n-aș mai scrie un rînd. Nefericirea corporală influențează în rău dinamica și morala scrisului. Nenorocirea nu are voie să-ți schimbe gândurile – dar o face.

Lavinia Braniște:

De multe ori m-am gândit și eu la scenariul ăsta. Sau mai bine zis, mi-am pus întrebarea asta, pentru că acum îmi dau seama că răspunsul nu m-am străduit să-l articulez niciodată. Poate de

spaimă. Mi-ar lua cea mai mare bucurie a vieții. Privitul. Privitul care te învață. O perioadă aș fi paralizată. Dar, judecând la rece, cred că după un astfel de accident, problema cititului devine secundară. Îți dai seama că sunt lucruri mult mai importante în viață, cum ar fi să înveți să duci lingura la gură ca să te alimentezi. Ai fi nevoit să te re-creezi pe tine ca entitate corporală, să te obișnuiești cu gândul că n-o să te mai vezi niciodată în oglindă, toate complexele și frustrările ar deveni meschine pentru că acum ai realiza că ai, de data asta pe bune, un handicap. Și ar mai fi și umilința cu care trebuie să înveți să trăiești și furia pe care trebuie s-o depășești, furia că inspiri milă.

Probabil că într-o primă fază aș ruga pe cineva să-mi citească, dar n-aș abuza de bunăvoința sa, în general am rețineri mari când vine vorba să cer servicii de la ceilalți, urăsc să simt c-aș putea să incomodez. Prefer de un milion de ori să dau decît să cer sau să primesc. Probabil c-aș ruga-o pe mama să-mi citească din diverse cărți, noi sau vechi, și cu ocazia asta abia ar mai citi și ea cărți mișto. Mama are o putere de sacrificiu incredibilă, mai ales când vine vorba de mine. După un timp aș începe să învăț, încet-încet, să fiu autonomă. Îmi amintesc de un coleg de facultate care era orb și locuia în același cămin cu mine și care se descurca incredibil de bine singur. Își înregistra cursurile, apoi acasă folosea tot felul de softuri pentru scanat și citit și scris după dictare și altele. Există incredibil de multe instrumente astăzi pentru marginali de toate felurile. Probabil că aș păstra în mine pe veci rezidul unui sentiment de impostură, că trăiesc într-o lume care nu-mi mai aparține, fiindcă n-are cum să-mi mai aparțină așa cum trebuie, adică prin toți porii, dar, după ce m-aș reobișnui cu mine și cu noile repere, aș încerca să recuperez din bucuriile fostei mele ființe. Iar cititul ar fi una dintre ele.

De *audiobook*-uri nu știu ce să zic, nu m-a atras niciodată ideea, nu pot să urmăresc un text dacă nu-l am în față, dar probabil c-aș încerca. Nu se știe niciodată pe unde răbufnesc celelalte simțuri. Iar de scris, cu siguranță aș vrea să scriu, dar experiența ar fi una nouă, probabil c-aș simți c-o iau de la zero și probabil că aș scrie total altfel decît acum. Și cred că m-aș strădui să nu apară obsesiv în textele mele drame trăite de personaje oarbe.

Marin Mălaicu-Hondrari:

Salinger, în *Seymour. O prezentare*, spune că pentru un poet vederea e totul. Adică face elogiul vederii. Acum se vor găsi destui care să spună că *vederea* la Salinger înseamnă altfel de vedere,

probabil a vedea prin, peste, pe sub, oricum, dar nu pe lângă. Asta, bănuiesc, presupune nu neapărat ochi larg deschiși, poate mai degrabă *ochi larg închiși*. Așa că, dacă m-aș trezi într-o dimineață nu doar gânganie, ci o gânganie cu ochii larg închiși, cred că mi-aș dori să scriu în continuare. Și mai cred că într-un astfel de caz, gândul la Borges mi-ar da mult mai mult curaj decât îmi dă acum.

La fel de convins cum sunt că mi-aș dori să scriu în continuare, tot așa nu cred că aș asculta audiobook-uri. La un audiobook, pentru mine, nu mai contează atât de mult vocea „narratorului”, și aici mă refer la acea voce care răzbate din cărți, ci, dintr-o dată, capătă forță o voce, un timbru vocal pe care eu nu-l mai pot alege, nu mai e vocea din mintea mea, ci vocea unui actor. Și, de multe ori, această voce e aceeași pentru toate personajele. E un mare dezavantaj, insuportabil pentru mine.

În schimb, mi-ar plăcea să mi se citească. Deși ar fi tot o voce, acea voce ar avea avantajul de a nu fi înregistrată, de a fi vie. În plus, aș alege cine și ce să îmi citească. Știu o voce care mi-ar putea citi Boris Vian în original și m-aș prăpădi de răs, alta e potrivită pentru Mircea Ivănescu. Mi-ar plăcea să îmi citească Angela Marinescu propriile-i poeme.

Și totuși, e atât de bine să poți citi singur!

HitGirl:

Dacă într-o dimineață m-aș trezi și aș realiza că mi-am pierdut vederea, viața mea s-ar schimba cu totul. Nu numai că nu aș renunța la literatură, dar mi-aș concentra toate forțele înspre scris și citit. Desigur, descriu aici situația ideală, în care voi fi reușit deja să trec peste depresia cauzată de orbirea bruscă și m-aș afla la începutul unui nou început. N-ar mai trebui să muncesc în nici un fel pentru bani, m-aș simți propulsată deasupra oricărui convenții sociale, plutind fără nici o umbră de regret ori vinovăție prin lumina superbă și firoasă revărsată din steaua singurătății. Aș considera că îmi este îngăduit orice, că am dreptul la o compensație infinită pentru pierderea vederii. Mi-aș folosi toate resursele și toate cunoștințele pentru a-mi aranja viața în așa fel încât să nu trebuiască să-mi bat capul cu nimic altceva în afară de literatură. M-aș absolvi cu un lung suspin de ușurare de datoria de a avea o „viață personală”. Aș păstra în jurul meu, dintre cei pe care obișnuim să-i numesc prieteni, doar oameni dispuși să îmi slujească necondiționat: să-mi citească din cărți și de pe net cu voce tare, să scrie ceea ce le dictez și să aibă grijă de casă. Aș avea obligatoriu un câine din acela antrenat special pentru persoane nevăzătoare, ca să mă pot plimba de câte ori am poftă. Acest câine ar fi singurul meu confident. I-aș destăinui în timpul lungilor noastre plimbări toate planurile mele, tot scandalul și toată grozăvia din inima și din creierii mei. Ceilalți ar cunoaște doar rezultatul artistic al acestei dezordini interioare absolute. Doi oameni în care am mare încredere și care lucrează oarecum în interiorul fenomenului, ar avea misiunea de a-mi povesti despre toate noile apariții cât de cât interesante. Mi-ar face scurte rezumate, iar eu aș alege care cărți să mi se citească în întregime.

Desigur, aș proceda la fel ca atunci când puteam citi singură, aș întrerupe lectura imediat ce mi-aș da seama că nu mă mai interesează. Alte două persoane mi-ar face rezumate despre cărți clasice pe care din diverse motive nu le-am citit și nici măcar nu m-am învrednicit să aflu despre ce e vorba în ele. Cărțile mele de suflet le-aș lăsa pentru mai târziu, pentru bătrânețe sau pentru momentul în care aș simți că nu mai am deloc inspirație pentru scris. Mi-ar plăcea să am o singură persoană, permanent la dispoziția mea, care să-mi citească din cărțile selectate. Și tot o singură persoană care să scrie ce-i dictez, direct, ori ascultându-mi vocea înregistrată. Aș învăța să scriu scenariu de film. Aș scrie teatru, mai ales scurte scenete. Aș renunța la orice formă de critică literară, dar aș comenta noile apariții cu persoane influente din sfera criticii, încercând să le influențez decisiv opiniile. Aș inspira și aș expira literatură.

Cea mai mare spaimă a mea ar fi aceea că într-o dimineață kafkiană m-aș putea trezi cu vederea funcționând din nou. Să trebuiască să reconstruiesc o viață responsabilă, să întretin relații interumane firești, să fiu aptă de muncă, utilă societății. Aș reuși atunci, probabil, cu o singură sfortare supremă a minții, să distrug nervul optic și să rămân pentru totdeauna în întunericul incandescent, radiind radiații distrugătoare. Sub steaua singurătății.

Dan Țăranu:

Nu știu cât de kafkiană ar fi o asemenea dimineață, mi se pare că-l banalizezi gratuit pe Kafka, cu perspectiva asta somatico-senzorială, îl aduci în zona spaimelor bazale și a peliculelor anxioase dintr-o noapte caldă, în care nu poți să dormi. În plus, sunt miop și am momente în care reflecțiile de tipul acesta nu intră în specia neobișnuitului. Dacă e un exercițiu de imaginație, nu știu dacă argumentarea își are locul aici. În orice caz, ca să compensez prozaic, cred că aș avea preocupări mai puțin înalte, mai orizontale, cum ar veni, încă am impresia că prefer să văd fețe și expresii, gesturi și unghiuri, lumini și pete, asimetrii și potriviri neașteptate decât lumea printr-o foaie de hârtie. Presupun că răspunsul pozitiv se duce undeva în direcția descoperirii bogăției interioare (cum ni se preda nouă Homer), privațiunea transformată în experiență revelatoare, în abundență de senzații, neordonate de fotoreceptori mincinoși. Mi-e teamă că sunt destul de frustrat și depresiv și nu aș face decât să mă scufund în zona asta, fără un telescop puternic, fără să descopăr reciful de corali sau alte minunății care zac nebănuite prin subterane. De citit prin intermediar, probabil că nu (adică da, audiobooks, microsoft assistant și vocea lui abrazivă, ivona.com și restul), ar rămâne un act intim, chiar și în absență. Dacă aș face-o, poate aș fi mai selectiv, urechile mi se par a fi (în cazul acesta particular) mai puțin tolerante decât ochii. Mai degrabă aș scrie, promițându-mi simultan să nu mă cred nici ales din nu-se-știe-ce motive, nici un gheizer al lamentațiilor. De fapt, aceste două ipostaze sunt printre cele mai mari și grele provocări pentru un scriitor și fără acest exercițiu de imaginație, așa că am impresia (de fapt, sper) că am fentat întrebarea.

O. Nimigean:

Dacă ar exista o persoană binevoitoare în preajmă (Nicole Kidman, bunăoară, ca să fac un record cu titlul anchetei) aș ruga-o, desigur, să-mi citească. De toate: noutăți, cărți pe care nu am apucat să le citesc, cărțile de suflet, cărțile care îi plac ei, persoanei, multă poezie, pasajele preferate din cărțile citite cândva. Dacă persoana binevoitoare ar lipsi, m-aș rezuma, fără îndoială, la audiobook-uri. N-aș renunța la literatură. Nici măcar temporar. Și, mai mult decât atât, mi-aș dori să scriu în continuare. Să șoptesc, mai bine zis.

Alex Văsies:

Cînd eram ceva mai tînăr, am dat de un aparat radio în casa bunicilor. N-am aflat niciodată cum funcționa vechitura aia și nici cine rezolva de fiecare dată butoanele blocate. Azi, însă, am aflat că se numea Gloria. În afară de Ilie Dobre, pe care aș vrea să-l aud citindu-mi integrala Salinger (sînt sigur că ar termina-o cel puțin o dată/zi, și că aș găsi de fiecare dată un motiv pentru care să-l relansez), Gloria m-a fascinat și cu vocea unei domnișoare care lega niște emisiuni incredibil de plictisitoare, și care la anumite intervale de timp – din cine știe ce motive, intervalele nu erau întotdeauna egale – anunța ora exactă. Nu-mi dau seama dacă doar datorită vocii am acum senzația că prin gura ei Pynchon ar fi mult diferit și într-un fel de mare ajutor. *Strigarea lotului 49*, pentru că voi citi de fiecare dată altfel pasajul în care Metzger scoate o sticlă de tequila fără lămîie din buzunarul hainei.

Așa că Pynchon și Salinger. Și poezie în lectura oricui ar înțelege că opțiunile (alea pe care nu-s convins că le-am avut vreodată în întregime) n-ar trebui să fie atât de sofisticate încît să-mi pierd întru totul vederile. În special Pessoa (*Paznicul turmelor* și *Păstorul îndrăgostit* din Caeiro + odele lui de Campos) și beatnicii, în orice ordine, dar foarte încet. *Ora fantastică* a lui Dimitrie Stelaru. Și M. Ivănescu, mai ales despre iarnă și despre ploaie, dar de fiecare dată *Alte versuri* și *Alte poeme*.

Oricît mi-aș dori, nu cred că aș mai putea scrie. Dacă aș încerca s-o fac ar fi ca și cum haka neo-zeelandeză din finala cupei mondiale ar ajunge la mine transmisă de Gloria. Tot ritualul s-ar petrece în capul meu, așa cum spre sfîrșitul vieții poezia s-a scris doar în capul lui J.V. Foix. Oricum, nu știu de ce asta i-a întristat pe mulți, cînd omul superviza universul prăjiturilor din spatele unei teighele și visa poeme, deși își numise opera încheiată. Dar cred că în cazul meu n-ar fi altceva decât imitație și inadaptare jucată, și n-ar mai duce la acea zonă care deturneză de la orice fel de muncă. Aș prefera deci să tac și să mă distrez singur, ca un erou.

Simona Popescu, Raport special:

Cîndva, în studenția mea, am citit o carte de Max Frisch. Se numea *Numele meu fie Gantenbein*. Personajul principal se prefacă că e orb, duce o viață de orb. Nu știu ce-am înțeles eu atunci. Mă gîndeam, așa cum obișnuiesc cînd citesc o carte, la

autor. Ca să scrii despre un orb trebuie să încerci experiența, fie și imaginar.

Cu gîndul la Max Frisch, mi-am propus ca măcar o zi să mă comport ca o oarbă. Cu ochii închiși, poți simți timpul ca spațiu, ca atunci cînd scrii. Îți simți propriul corp altfel, mîinile ating obiecte concrete pe care trebuie să ți le imaginezi de fiecare dată, imitînd realitatea. Ceea ce m-a mirat a fost faptul că, stînd cu ochii închiși și așteptînd să apară imaginile, ele nu veneau. Din cînd în cînd, doar fragmente care nu se legau de nimic.

Așadar, nu ajunge să faci întuneric în tine ca să se trezească ochiul lăuntric. Doar visul se face... orbește. Visul e cea mai puternică experiență de care e capabil un om. Mă gîndesc că un scriitor scrie cumva... orbește, chiar dacă are ochii deschiși. Cînd scrii, nu vezi cu adevărat realitatea strict înconjurătoare, uneori nu o vezi deloc. Ea devine un gol, chiar dacă plin. Privești cu ochii în gol, oricît de plin ar fi în jurul tău. Într-un fel, ca un orb. Eu văd acum peretele din fața mea, pe care sînt niște desene de copil, dar văd, de fapt, o grămadă de alte lucruri, colorate, cu volum, cu detalii, din alte timpuri și alte spații. Văd inclusiv coperta verde a cărții din realitatea de acum 25 de ani, mă văd pe mine cu ochii închiși, mai precis văd ce era în mintea mea pe cînd mă deplasam de colo-colo cu ochii închiși, văd apartamentul acela care nu mai e acum al meu, văd tromba de imagini pe care fiecare cuvînt o trage după sine. În timp ce scriu, văd chiar... Idei. Ce prostie mi s-a părut cîndva, în liceu, afirmația asta pompoasă, despre un personaj al lui Camil Petrescu care nu vedea lucruri, ci idei. Credeam, pe atunci, că ideile sînt doar concepte, că sînt doar niște abstracțiuni. Nu-mi plăceau oamenii obsedați de abstracțiuni. Eram total de partea lui William Carlos Williams, care avea o deviză: „not ideas but things”. Ideile au încetat demult să fie, pentru mine, simple abstracțiuni. Ele sînt întîlnirea a sumedenie de lucruri (de sferturi, jumătăți, fragmente de lucruri), ciorchini de imagini, instalații (ca în artele plastice) fluide.

Un scriitor e, de fapt, în timp ce scrie, asemeni unui orb. El lucrează cu o imaginație a concretului. În timp ce scriu, timpul se face spațiu, din dreapta și din stînga, de sus și de jos apar obiecte și chipuri și cuvinte, totul se petrece în turații diferite, uneori un „peisaj” (o față, o scenă, un detaliu) încremenește pentru mai mult timp, se extinde, se descompune în alte și alte imagini care, la rîndul lor, agață alte imagini, idei, sentimente și tot așa. Ca în filmul *Raport special (Minority Report)*, cînd Tom Cruise, în fața unui ecran, „dirijează” informații – preluate de la niște personaje numite *pre-cogi* (*pre-cogs*, în engleză, un fel de mutați cu „precognition abilities”). Cînd l-am văzut pe Tom Cruise expandînd pe o suprafață transparentă de geam coduri care se transformau în hărți, în realități, m-am identificat cu el. Așa lucrez eu, prin... depliere, pe un fel de suprafață transparentă, dincolo de care se află realitatea strictă pe care o și pot vedea, la o adică. Preiau „informații” de la cineva din mine care știe folosi percepția, intuiția, un fel de „pre-cog”, care într-o carte de-a mea purta numele *Sy* (un fel de entitate).

Și-apoi, sînt și puțin ca Gantenbein: e bine să lași oamenii să creadă că nu vezi, că nu-i vezi. Scriitorul vede mai mult decît cred alții că vede. Dacă ar scrie tot ce vede! Noroc că, și spre mai binele lui, practică „orbirea voluntară” (cum zicea un poet, se știe cine!), cu ochii larg deschiși.

Andrei Dósa:

Să înțeleg că trebuie să omit perioada de timp care ar trebui să treacă pentru a mă împăca cu noua mea situație, deși partea asta ar fi fost cea mai interesantă de explorat. Pentru că eu cred că un om care orbește peste noapte nu se gîndește la literatură. Se sperie îngrozitor. Apoi își dă seama că ar trebui să stea liniștit. Să nu se mai zbată. S-ar putea răni. Începe să urle. Nu vrea să se gîndească la distanța dintre pat și podea. Își închipuie o rază de lumină care intră în cameră, pe un fundal albastru (acolo e pădurea). Imaginația îl face să sufere, pentru că știe că ceea ce vede el este mai frumos decît ce ar putea să vadă în realitate, dar nici realitatea nu este departe, dar cum este în realitate, cât de departe este ceea ce își închipuie el de realitate. Niciodată nu va mai putea verifica treaba asta. Și atunci refuză să-și mai folosească imaginația. Refuză asta o bucată bună de timp. Din aceleași motive va evita literatura. Pe urmă își va da seama că ar fi mai bine să sufere decît să stea în întuneric. Va dori să-și imagineze cât mai multe. Să nu existe doar obiectele monstruoase în jur, care nu se mai termină niciodată, care își schimbă forma neconținut și pe care trebuie să le ocolească zilnic.

Odată cu resemnarea ar trebui să vină și *Orbirea* lui Elias Canetti, care să-mi arate încă o dată, în caz că voi fi uitat, că există și alte feluri de orbire, mult mai dezastruoase. Ar trebui să urmeze apoi poemele pline de lumină ale lui Walt Whitman, să joace *șah*, *înalt*, *prin jaluzele*, razele de lumină din poeziile lui Lorca, tot ce s-a scris în lumina albă a Mediteranei, Nikos Kazantzakis în căsuța lui de pe malul mării, scriind cele 33.333 de versuri ale poemului epic *Ulise*, ah, era să uit de varianta lui Homer, *Măgarul de Aur* al lui Petronius, *Don Quijote* ș.a.m.d. Când îmi voi fi luat doza de lumină, voi încerca poate să și scriu, dar mai întâi, ca să-mi fac curaj, voi ruga pe cineva să-mi citească din Borges.

Andrei Doboș:

Mă uitam într-o zi, hipiot, la cer. Pe iarba roasă de toamnă, la un cer limpede, fără nici un nor. Au trecut zeci de minute și pînă la urmă s-a instalat un fel de uitare – de înmuierie – am observat că pe rețină, puncte albe, explozive, se jucau ca în reproducerea de atomi pe computer, încercînd să recompună, pe suprafața lipsită de forme a cerului, alte forme.

Adeseori am experimentat cu „orbirea”. Din curiozitatea de a vedea cum se adaptează corpul la noile condiții. Cîteva ore cu o eșarfă strîns legată la ochi își merită cu vîrf și îndesat efortul. Eliberare maximă de tirania unui singur simț. Mai ales explozia auzului este spectaculoasă. Începi să auzi sunetele așa cum nu

ți-ai imaginat niciodată că pot fi auzite. Sunetele emise de o cioară care trece undeva în apropierea geamului întredeschis par să vină de undeva dinăuntru tău, cu o claritate a fiecărei inflexiuni pe care lumina ochilor n-a mai avut-o de foarte multă vreme (poate cîndva, demult, în prima copilărie). Fiecare adiere de vînt îți ridică, literalmente, părul în cap.

În scrisul meu, simțul propriu-zis al văzului nu a avut niciodată un rol deosebit. Explozia formei în imagine, da, însă nu văzul propriu-zis – nici nu am o memorie vizuală ieșită din comun. De aceea cred că aș putea continua să scriu fără probleme. La citit însă lucrurile se complică puțin: la poezie sînt mai old school, prefer poezia audio (în special live), iar abia pe locul doi (deși sînt conștient de efectele miraculoase pe care le poate avea textul prin dispunere/efect grafic) poezia citită – așa că la poezie aș merge pe audiobook, în special poeți italieni (Montale, Pavese, Ungaretti). La proză, însă, mai mult ca sigur, aș renunța de tot – nu suport audiobook de proză – am impresia că pierd mai mult de jumătate din text – și nici dacă mi-ar citi cineva n-aș fi mai cîștigat – la fel cu eseul. Așa că aș rămîne cu poezia și cu știința de popularizare.

Bogdan Lipcanu, *Orbirea*:

Orbirea e o plonjare în necunoscut, ca orice de altfel. Doar că lucrurile ne par cunoscute, deși tot trecem pe lîngă ele, fără să le vedem, de atîtea ori, pînă într-o zi.

Îmi vine în minte cum ar fi dacă aș fi orb, să mă pun la volanul unei mașini, într-un deșert, și să conduc.

Cum aș resimți hurducăturile, urcarea pe dune, cum m-aș gîndi la viața mea? E un fapt neanticipabil de minte, aș ajunge unde nu mi-aș fi imaginat că ajung.

Cîndva l-am întîlnit pe Otto în Amsterdam, un tip îmbrăcat în costum care, după urme, dormise pe jos, în iarbă. Avea pe mîină înfășurat un șirag de perle colorate, tăiate în forme diverse.

Spunea că pe vremuri fusese un dealer de droguri ca în filmele americane, că umbla cu două gagici la stînga și la dreapta lui. Însă un doctor îi spusese că în 2-3 ani va orbi iremediabil. Avea la el un teanc de hîrtii din care învăța alfabetul Braille, se pregătea pentru următoarea lui lume.

Nu cred că mai poți cu adevărat să faci literatură cînd ești orb, ești proiectat în (im)pur existențial.

Am auzi mai bine vocile, am simți mai bine oamenii, cum ar fi trebuit să-i simțim de la început.

Iar dincolo de toate e faptul că rătăcim cu ochii deschiși. Că sîntem orbiți și așa, și nici nu ne cunoaștem punctul de orbire.

Probabil pornim în călătorie orbi sau orbim pe parcurs. Și de abia atunci începe călătoria, din punctul de orbire. Și luăm contramăsuri, începem să citim despre orbirea noastră, să facem ceva. Ca Otto. Numai că asta era puțin.

Ne vom aminti o corabie cu pînze, iar pe vela centrală, un ochi uriaș desenat. Vom auzi ochiul.

Și nimic din toate astea.